

Slovo k povzbuzení na pátek 19. června 2020, na slavnost Nejsvětějšího Srdce Ježíšova...
Biblická čtení: Dt 7,6-11; Ž 103; 1Jan 4,7-16; Mt 11,25-30

Milé sestry, milí bratři,

o Kristově srdci – o Nejsvětějším srdci Ježíšově, Nejsvětějším srdci Páně – vyznáváme, že je to srdce boholidské, srdce, ve kterém se spojuje Kristovo Božství s lidstvím, že je to srdce probodené, které nám přineslo spásu, že je to srdce tiché a pokorné, od kterého se máme všichni učit. To vše – a jistě ještě mnohem víc – jsou Boží tajemství, pravdy víry hodné naší pozornosti. A kdy jindy je k tomu lepší příležitost než dnes, v den jejich svátku.

Že člověk má srdce, to je jasné. I to, že srdcem člověka nemyslíme zpravidla jen srdeční sval, orgán (nástroj) jeho těla, ale celé jeho nitro, jeho duši, střed veškerého jeho vnitřního světa, to nejdůležitější v člověku. To dobře víme a také víme, proč právě tomuto středu říkáme právě srdce: Podobně jako srdeční sval rozvádí po celém těle životadárnou okysličenou krev, tak i duše dává život všemu, co dělá člověka člověkem, dává člověku jeho ducha, který ho povyšuje nad pouhé nejvyšší uspořádání hmoty. Duší se do všech částí těla rozlévá život, oduševnělý dechem Božím.

Srdce souvisí s myslí člověka. Někdy se myslí a srdcem míní totéž, jindy se jedná o dvě součásti, dvě mohutnosti jedné duše. Ne nadarmo už staří antičtí myslitelé rádi rozvažovali, která z nich je důležitější, zda centrum člověka je spíše v hlavě (tedy v mysli), či v hrudi (tedy v srdci). Zda nositelem života je tudíž spíše myšlenka anebo oduchovnělá krev. A nedošli k jasnému závěru, protože oboje – mysl i srdce – k duši člověka patří. Dnešní filozofové by k tomu navíc přidali ještě třetí část duše – vztahovost, a měli by pravdu.

Ať je to ale s duší člověka, jak chce, ať je jejím středem to či ono, v každém případě platí, že člověk srdce má a že toto srdce – spolu s myslí a vztahovostí – ho činí člověkem, připodobňuje Bohu samotnému. Srdce je však tím nejdůležitějším: V něm se rozhoduje, co člověk chce či nechce, co učiní či neučiní. Člověk se totiž nakonec rozhodne pro to, v čem jeho srdce najde zalíbení. Proto na srdci člověka tolik záleží, proto je srdce nakonec tou nejdůležitější částí duše.

I Bůh má však srdce, jak čteme na stránkách Písma svatého Starého i Nového zákona. Jistěže v případě srdce Božího jde především o metaforu vzatou z našeho světa (o přenesení významu na základě naší pozemské zkušenosti) a tudíž o antropomorfismus (vyjádření po lidském způsobu).

To není špatně, jinou možnost uvažování a mluvení o Bohu nemáme, proto se ani Písmo svaté nestydí mluvit o Božím srdci. Už ve Starém zákoně je vyjádřením toho nejkrásnějšího a největšího, co si pod pojmem srdce vůbec dovedeme představit: Hospodinovo srdce je středem Božího bytí, je důvodem Boží lásky a Božího milosrdenství (Božího milování srdcem). Že i Bůh má srdce, znamená, že je plností života a především plností lásky. Boží srdce je soucitné a odpouštějící, dokáže se pohnout lítostí. «Mé vlastní srdce se proti mně vzepřelo, nezničím Izraele» jsou velebná a tak často citovaná Boží slova proroka Ozeáša.

Právě proto, že i Bůh má srdce, může být jeho vztah k lidem přirovnán k té nejkrásnější lásce manželské, k lásce milujícího muže k jeho milované ženě. Ve Starém zákoně je to láska Boha k Izraeli, v Novém zákoně láska Boha, Božího Syna k církvi, ke každému člověku, ke každé lidské duši. Díky Božímu srdci láska mezi Bohem a člověkem může být i vzájemná, dva se mezi sebou skutečně milují přeci pouze a jedině srdcem. Proto není pochyb ani o tom, že i Bůh musí mít srdce, ba že přímo musí sám být tímto srdcem.

I Ježíš Kristus musí mít proto srdce: Jedno srdce, které je zároveň dvojitým, podle Kristových dvou přirozeností: božským a lidským. Srdce Ježíšovo je tak ztělesněním srdce Božího, srdce Otcova – Bůh se v Ježíši Kristu stal člověkem. A zároveň je tím nejlepším a největším možným uskutečněním srdce lidského – člověk v Ježíši byl doslova zbožštěn, lidská přirozenost byla povýšena svým vzorem a sjednocena s ním.

Kristovo srdce se projevuje v celém Kristově působení a určuje je, Božsky a lidsky zároveň. Podobně jako duše člověka určuje veškeré lidské jednání člověka. V Pánu Ježíšovi se tak nejhmataatelněji a nejdostupněji setkáváme s tím, jaké je Boží srdce, tedy jak dobrý, milosrdný a živý je Bůh, a také s tím, jaký by měl být člověk podle obrazu a podoby samotného Boha stvořený, v Kristu obnovený a ke své stvořené plnosti uvedený. Kristovo lidské srdce se sjednotilo se srdcem Božím tím, že Kristova lidské poznání, jeho vůle a chtění se sjednotily s pravdou a vůlí Boží. Ježíšovým zalíbením a jeho vůlí se stalo to, v čem má zalíbení a co chce sám Bůh: spásu člověka. Proto právě pro ni bylo probodeno a vytryskla z něj krev a voda.

Právě ve spojení Kristova božství a lidství právě v srdci spočívá důvod naší úcty k Srdci Ježíšovu, její veliká oblíbenost a snad i nejdůležitější obsah dnešní naší poutní slavnosti: Jsme proto pozváni se dnes s Boží dobrotou koncentrovanou v Srdci Páně znovu setkat. Kéž bychom díky tomu znovu zatoužili, aby se naše srdce stále více připodobňovalo tomu jeho. Abychom i my měli stále více zalíbení v tom, v čem má zalíbení Bůh – v dobro, abychom stále více chtěli to, co Bůh – lásku, abychom stále více toto zalíbení a chtění uváděli v čin – v následování Pána Ježíše, jeho kříže.

Naše srdce proto to Ježíšovo nutně potřebuje. Naše srdce je totiž nejen mocné, ale i nemocné, nejen k obrazu a podobě Boha stvořené, ale i hříchem a slabostí pokažené, nejen milující, ale i nenávídící. Je v mnohém slabé, tolikrát porušené, mnohdy nevyzpytatelné, zároveň zraněné i zraňující, často tvrdé, kamenné, obojaké, falešné. Prostě mnohdy vše jiné než milosrdné, věrné a soucitné, tak jiné než to Ježíšovo. Proto potřebuje proměnu, my potřebujeme proměnu srdce.

Kdo by snad o tom pochyboval, nechť si představí své myšlenky, které se v jeho srdci rodí, hnutí, která se v nás zapalují, a hlavně činy a slova, do kterých pak ústí. Nechť se poctivě zeptá, v čem všem nedobrém a nemilosrdném dokáže mít zalíbení, z čeho všeho nedobrého anebo jen živočišného dokáže mít radost. Anebo se stačí leckdy i jen podívat do zrcadla, do obyčejného zrcadla odrážejícího jeho tělesného tvář: «Jako se na vodě zrcadlí tvář, tak srdce člověka na člověku» čteme ve starozákonní knize Přísloví, neboť «srdce mění tvář člověka buď k dobrému nebo ke zlému», jak praví Sirachovec». Natož pak do zrcadla evangelia či třeba i do takového zrcadla zpovědního.

I pro to všechno nás volá Pán Ježíš «učte se ode mě, neboť jsem tichý a pokorný srdcem». Volá nás tak v dnešním evangeliu, volá nás stále. Ale dnes a v kostele tajemství boholidského Srdce zasvěceném možná intenzivněji než kdekoli a kdykoli jindy...

Přiznejme si potřebu proměny srdce k lepšímu, jedině od ní se může odvíjet vše ostatní lepší v našem životě i ve světě, do něhož jsme vrženi. A přiznejme si také, jak sami si se svým srdcem nevíme často rady. Čím starší jsme a čím petrifikovanější naše povahové rysy a sklony jsou, tím by nám to vše mělo být jasnější a zřejmější a s tím i potřeba Božího zázraku nového našeho srdce.

A tak není jiné lepší cesty než pokorně přicházet k Pánu Ježíšovi, uctívat jeho srdce, hledět na ně, prosit o proměnu toho srdce svého. V tomto smyslu se zbožnost a úcta k Srdci Ježíšovu zdají být – a také jsou – stále aktuálními...